

БОЖИДАР БАНОВИЋ*

Факултет безбедности

Београд

ЂУРИЦА АМАНОВИЋ

Криминалистичко-полицијски Универзитет

Београд

УДК 351.74/.76:371.3

Оригиналан научни рад

Примљен: 01.02.2019

Одобрен: 26.02.2019

Страна: 31-44

ПРИЛОГ ДЕФИНИСАЊУ СТРУКТУРЕ ПОЛИЦИЈСКИХ НАУКА У СРБИЈИ**

Сажетак: Настојање аутора овог рада је да, уз поштовање досадашњих светских резултата на плану успостављања и развоја полицијских наука, као и личну и непосредну истраживачку и едукативну полицијску праксу, изнесу основне карактеристике полицијских наука, из чега произилази потреба њиховог равноправног третмана са осталим наукама. Циљ рада је да се укаже на потребу интеграције до сада развијених полицијских знања код нас у корпус полицијских наука и примену поменутих знања у едукацији полиције и њиховим свакодневним пословима. Аргументовањем посебности предмета изучавања полицијских наука и њихове структуре у контексту све актуелније расправе о потреби конституисања полицијских наука, у раду је представљена утемељеност полицијских наука као самосвојних наука. Полицијске науке имају своје поље и различите области изучавања, односно различите научне дисциплине које изучавају феномене везане за полицију. Према области и начину изучавања полицијске науке деле се на системске, специјалне и примењене. Кроз дату структуру полицијских наука у Србији, потенцирана је посебност полицијских наука (криминалистичких, полицијско пословних, полицијско управљачких, полицијско безбедносних и специјалних полицијских наука) кроз њихов предмет изучавања и структуру, односно друштвену и образовно - институционалну оправданост. Будућа истраживања у овој области представљаће додатну аргументацију за чвршће утемељење полицијских наука, са јасно утврђеним предметом проучавања, специфичним научним методама и јасним, не само практичним, већ и теоријским циљевима.

Кључне речи: научно поље, област изучавања, научне дисциплине, полиција, полицијске науке

Увод

У свету постоје дефинисане полицијске науке и оне се налазе у номенклатури са осталим наукама (Bruno, 1989, Milosevic, Mudric, 2001). Полицијске

* banovicb@fb.bg.ac.rs

** Рад је резултат истраживања на пројекту „Управљање полицијском организацијом у спречавању и сузбијању претњи безбедности у Републици Србији“, бр.242/16-6-2014, који финансира Министарство унутрашњих послова и реализује Криминалистичко-полицијски универзитет у Београду, циклус научних истраживања 2015-2019. година.

науке имају релативно дефинисане предмет и задатке изучавања, као и адекватну методологију. Састоје се из већег броја научних дисциплина, које формирају структуру полицијских наука. У Европској унији полицијске науке нису у потпуности дефинисане (Porada, Erneker, Holcr, Holomek, 2006; Buturas, Solomun, 2013). Код нас полицијске науке скромно егзистирају у научним и наставним полицијско-безбедносним институцијама, а у номенклатури наука у Србији уопште их нема.

Међутим, науку у српску полицију или тачније у полицију Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (СХС) уводи још почетком прошлог века др Родолф Арчибалд Рајс (Reiss, 1915; 1920). Прве школе које су изучавале полицијске послове настају између два светска рата, и то су биле полицијске школе, чији је родоначелник управо Арчибалд Рајс, који је своје европско знање пренео у српску полицију (Милосављевић, 1994; Amanovic, Andjelic - Nikolendzic, 2011; Kekić. Nikač, 2011; Milošević, Milošević, 2013; Milosevic, Milosevic, 2014). У фебруару 1920. године у Сремској Каменици формирана је Жандармеријска подофицирска школа. Истовремено, по жандармеријским станицама организовани су припремни курсеви за жандарме и курсеви за вође патрола. У то време, тачније 8. фебруара 1921. године основана је Прва полицијска школа у Београду (Богдановић, 2002; Амановић, 2007). На основу Уредбе о Централној школи за полицијске извршне службенике, 1931. године почела је са радом Централна полицијска школа у Земуну. Наставни предмети били су подељени на девет група. Поред полицијских стручњака, у Жандармеријској и Полицијској школи велики део су чинили и наставници војне струке. Након Другог светског рата у Србији и тадашњој СФРЈ постојала је велика потреба за полицијским кадром, али су и тада ти кадрови, углавном, били из редова војних школа и академија. Убрзо, настанком Средње школе унутрашњих послова (1967), Више школе унутрашњих послова (1972) и касније Полицијске академије (1993) отвара се пут ка развоју науке у полицији, односно остварују студијски програми из полицијских наука (криминалистичких, полицијско безбедносних и специјалних полицијских наука) ради стицања полицијског образовања (Милошевић, 1985; Милосављевић, 1994).

Тренд развоја полицијских наука у Србији, уназад готово двадесет година, покушава да прати динамику и правце присутне у другим државама савременог света (Slejter, 2001; Monk, 2001; Takar, 2002; Downes, 2004; Hanak and Hofinger, 2005). Сам развој је дугорочан, мање или више динамичан и незаустављив процес, подложен утицајима и условљен активностима академске заједнице, полицијске организације и друштвене заједнице. Уз уважавање резултата на плану успостављања и развоја полицијских наука у државама савременог света и ослањање на истраживачку и едукативну полицијску праксу, у раду ће бити представљене основне одреднице полицијских наука, разлози и претпоставке њиховог равноправног третирања у корпусу наука, а све то у контексту интеграције до сада развијених полицијских знања, њихове научне верификације, заступљености у процесу едукације полиције, а потом и у свакодневним активностима службеника полиције.

Различите у појединим, више или мање израженим елементима, постојеће класификације наука својеврсна су потврда пролазности стања које води до нових класификација и виших спознаја као скупа новог знања (Peličić, Vokan, Dobrović, Vokan, 2016). Као и код других феномена, дефинисање и диференцирање унутар система суштински зависи од критеријимима класификације. Сагласно опредељењу препознатљивом у наслову рада, пажњу ћемо посветити класификацијама које су од значаја за препознавање полицијских наука, тј. оних које пружају могућност правилнијег одређивања предмета (поља) истраживања и карактера полицијских наука, њиховог места у систему наука, узајамног односа појединих полицијских наука и њиховог односа са другим наукама. Уз различитост класификација наука, пажњу завређује и чињеница да значајан број наука има веома сродне предмета (поља) истраживања. Уосталом, као кључна карактеристика савремених наука наводи се интердисциплинарност и мултидисциплинарност истраживања, чиме се предмет истраживања сагледава са више аспеката (Nagel, 1961; Peric, 2006; Цветковић, 2018:14). Ова одлика савремених наука препознаје се и као једна од значајних карактеристика полицијских наука (Milošević, 2005c; Porada, et al., 2006; Бановић, Амановић, 2017) које изучавају феномене везане за полицију у најширем облику, са циљем задовољења све сложенијих захтева и налога друштвене заједнице и саме полиције (Palidda, 2000; Porada et al., 2006; Бановић, Амановић, 2017). Истовремено са овим, препознају се и наглашавају и друштвени и политички контекст креирања и развоја полицијских наука у разним европским државама (Palidda, 2000; Feltes, 2001; Porada et al., 2006; Weisburd and Braga, 2006; Jaschke, Björgö, Romero et al., 2008; Weisburd, Neyroud, 2011; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017).

Предмет изучавања полицијских наука

Опште значење предмета изучавања може се уочити већ из дате дефиниције полицијских наука. Међутим, како предмет изучавања било које науке није потпуно сагледан из њеног имена, већ из описа актуелних проблема који захтевају научну верификацију, стварни предмет истраживања сагледив је из функције науке, што важи и за полицијске науке и њихове дисциплине. Као предмет изучавања полицијских наука наводе се *полицијске институције (системи), криминал, полицијски послови, полицијски кадрови, ефекти полицијског рада и методологија истраживања полицијских феномена* (Milosevic, 1985; Horton, Smith, 1988; Milosavljevic, 1994, 1997; Pagon et al., 1996; De Rover, 1998; Milosevic, Mudric, 2000; 2001; Амановић, 2003; Milošević, Mudrić, Jovanović Amanović, Dopsaj, 2005a; Milosevic, Kasetovic, Lipovac, et al. 2006a; Milosevic, Mudric, Kesetovic, et al., 2006b; Hans-Gerd Jaschke et al., 2007; Banović, Amanović, Vučković 2012; Buturac, Solomun, 2013; Milosevic, Milosevic, 2014; Amanovic, Baic, Nikac, Ljubisavljevic, 2015; Gostimirović, Damanjović, 2016; Farkas, Vera, 2017; Nikač, Leštanin, 2017).

Када се говори о *полицијским институцијама (системима)*, као предмет изучавања полицијских наука издвају се: врсте полицијских институција и институција других субјеката безбедности, њихова структура, начин њиховог функционисања, модели контроле и управљања њима, модели пројектовања полицијских институција - система, стратегије развоја полицијских институција - система, стандарди за процену квалитета њихове организационе, функционалне и економске ефикасности и ефикасности управљања. Посебан значај имају методе и стандарди изучавања полицијских институција. Једном речју, предмет изучавања су сви аспекти полицијских система, коришћењем мултидисциплинарног приступа, одговарајућих знања до којих су дошле полицијске и друге сродне науке, одговарајућим методама и методолошким инструментаријем (Милосављевић, 1994; Milosevic, Mudric, 2001; Milosevic, Mudric, Kesetovic et al., 2006b; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Farkas, Vera, 2017; Amanović, Žarković, Bjelovuk, Mićović, 2017).

Криминал као сложен и вишедимензионални предмет истраживања полицијских наука може се посматрати кроз бројне аспекте, па и кроз: врсте криминала и појавне облике криминала, носиоце криминалних активности и њихове карактеристике (социолошки, психолошки, психопатолошки и патолошки аспект изучавања карактеристика, моторичке и функционалне карактеристике), жртве криминала и њихове карактеристике, карактеристике и природу података везаних за криминал, технику и методе за детектовање, прикупљање и идентификацију података, методе за анализу података, управљање полицијским операцијама у борби против криминала (прављење тактичких тимова, планирање операција - тактика и метода, контролу реализације операције и њихових ефеката, управљање појединим операцијама, управљање свим операцијама, методе евалуације ефеката полицијских операција, методе евалуације примењених тактика и метода у реализацији полицијских операција), управљање криминалом (контрола и модели контроле криминала, превенција криминала, тактике, методе и модели спречавања и сузбијања криминала, информациона технологија у функцији контроле криминала, стандарди процене квалитета свих фаза управљања криминалом, методе управљања), методе и стандарде изучавања етиолошких и феноменолошких одредница криминала коришћењем знања која су развиле полицијске и друге сродне науке (Milosevic et al., 2006b; Porada et al., 2006; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017).

Предмет изучавања *послова полиције* и агенција за националну и друге видове безбедности односи се на: врсте и структуру послова (криминалистичке полиције, униформисане полиције, судске полиције, пореске полиције, финансијске полиције, комуналне полиције, царине и послови агенција које се баве националном и другим видовима безбедности... а потом и на нпр. послове саобраћајне, речне, пограничне, интервентне, антитерористичке полиције, жандармерије), послове прикупљања, складиштења и анализе података, процене стања и промена у доменима рада свих група полиције и агенција, као и презентација добијених резултата у виду извештаја, студија и елелбората.

Предмет изучавања *радних профила кадрова* су стандардна овлашћења и средства принуде (употреба силе). Поред тога предмет изучавања су и средства којим се обављају послови и њихова примена у реализацији послова, методе рада разних видова полиције и агенција, технологија њиховог рада, полицијске операције које се реализују у разне сврхе (откривања, одржавања, спречавања, контроле, итд), модели управљања свих видова полицијских послова и послова агенција које се баве националном и другим видовима безбедности, управљање полицијским операцијама у борби против криминала (прављење тактичких тимова, прављење акционих тимова, управљање конфликтима, управљање кризним ситуацијама, управљање појединим полицијским операцијама, управљање свим полицијским операцијама, менаџмент планирања и контроле полицијских операција, методе ефекта реализованих операција), управљање административним пословима и организацијом (управљање проблемски орјентисаним пословима, ефективна реализација састанака, полицијска администрација, делегације), информациона подршка реализацији свих видова послова и њиховом управљању, стандарди и методе за изучавање послова, технологије, операција полиције и њихове ефикасности, засноване на знањима која су развиле полицијске и друге сродне науке (Милосављевић, 1994, 1997; Milošević, Mudrić, 2001; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017).

Предмет изучавање *полицијских кадрова* и кадрова који ће радити за разне агенције и друге субјекте безбедности односи се и на: организационо понашање полиције и кадрова националне и других видова безбедности (односно према дужностима и ауторитетима, етичност, мотивација, лидерство, полицијски наступ и ефективни утицај, аналитичке вештине, вештина преговарања, вештина вербалне контроле и комуникација, вештина рада у групи, брзина и квалитет доношења одлука, контрола стреса, вештина примене тактика и метода рада, вештина међународне сарадње), методологију и начин њиховог регрутовања, њихову едукацију и тренинг, затим на социјалну и физичку компетентност, каријеру, методе и модели управљања кадровима на стратешком и оперативном нивоу (управљање организационим понашањем управљање регрутовањем и селекцијом, управљање развојем каријере, управљање употребом људских ресурса у свим врстама полиције, управљање развојем способности и знања код кадрова, планирање људских ресурса, прављење стратегија употребе људских ресурса), методе и стандарди за евалуацију квалитета управљања организационим понашањем полиције и других кадрова, регрутовања, напредовања у каријери, едукације, као и методологију изучавања свих одређених везаних за кадрове (Pagon et al., 1996; Милосављевић, 1994, 1997; Milošević, Mudrić, 2001; Amanović et al., 2015; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017; Кешетовић и др. 2017).

Најшире гледано предмет изучавања *евалуације ефеката полицијског рада* односи се на: изучавање стандарда, метода и модела евалуације квалитета полицијског рада, усклађеност ефеката рада и циљева које поставља полиција и само друштво пред њу (ефекти обавештајног и контраобавештајног рада и других видова заштите, ефекти примене овлашћења и средства принуде /силе,

полиција и окружење, полиција и јавност, полицијска етика, поштовање људских права и слобода), као и методологија која се примењује за ту врсту истраживања (Milosevic, Mudric, 2000,2001; Milosevic et al., 2005a,b; Milosevic et al., 2006a,b).

Сходно предмету изучавања полицијских наука, њихов задатак је да произведу знања која ће полицији омогућити свестрани развој, кроз смислено управљање полицијским институцијама и кадровима, као и тренутним, краткорочним и дугорочним ефектима њиховог рада у домену спречавања и борбе против свих видова криминала, одржавања, заштите и јачања безбедности грађана у оквирима дефинисаним законом уз поштовање људских права и слобода (Bruno, 1989; Milosevic, Mudric, 2001; Milosevic, 2005c; Porada et al., 2006: 20; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017).

Структура полицијских наука

Најшира одредница изучавања феномена везаних за полицију је научно поље. Када су у питању полицијске науке, научно поље представљају друштвене науке и услуге заштите (ISCED – UNESCO класификација 2011). Даље, научно поље граде одређене области, а области се састоје од више полицијских наука и научних дисциплина, које изучавају поменуте феномене, коришћењем мултидисциплинарног приступа (Milošević, Mudrić, 2001; Milosevic et al., 2005a,b; Milosevic et al., 2006b; Porada et al., 2006; Buturac, Solomun, 2013; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017). Према области и начину изучавања полицијске науке можемо поделити на: системске или базичне полицијске науке, посебне или специјалне полицијске науке и примењене полицијске науке.

Системске полицијске науке баве се изучавањем општих законитости и теорија везаних за полицијске системе, полицијске и послове агенција, за све врсте криминала, криминалистичку технику, послове заштите, обавештајног и контраобавештајног рада агенција за националну безбедност и послове заштите агенција за заштиту и обезбеђење. Науке које се баве општим законитостима и теоријама везаним за полицијске системе, полицијске и послове агенција су *системске полицијско пословне науке*. Науке које се баве општим законитостима и теоријама везаним за све врсте криминала и криминалистичку технику су *системске криминалистичке науке*. Науке које се баве општим законитостима и теоријама везаним за заштиту, обавештајни и контраобавештајни рад агенција за националну и друге видове безбедности су *системске полицијско безбедносне науке*.

Посебне или специјалне полицијске науке баве се изучавањем специфичних законитости везаних за појавне облике криминала, учиниоце кривичних и других инкриминисаних дела, безбедност саобраћаја, организационо понашање полицајаца, податке, њихово прикупљање анализу и презентацију, полицијска овлашћења и средства принуде, за социјалну и физичку компетентност полицајаца, комуникацију полицајаца са окружењем, затим за методоло-

гију изучавања криминала и других полицијских феномена, евалуацију квалитета ефеката полицијског рада, полицијску администрацију и организацију, антрополошке карактеристике полицајаца и других субјеката безбедности, савремену информациону технологију, и на крају за управљање (менаџмент) полицијским пословима и организацијом, криминалом, полицијским операцијама, организационим понашањем кадрова, људским и материјалним ресурсима. Науке које се баве изучавањем специфичних законитости везаних за појавне облике криминала и учиниоце кривичних дела су *специјалне криминалистичке науке*. Науке које се баве изучавањем специфичних законитости везаних за анализу и презентацију података, стандарде евалуације квалитета, методологију полицијских феномена, безбедност саобраћаја, средства принуде, социјалну и физичку компетентност полицајаца, антрополошке карактеристике полицајаца, савремену информациону технологију су *специјалне полицијске науке*. Науке које се баве изучавањем специфичних законитости везаних за полицијску администрацију и организацију, полицијска овлашћења и за организационо понашање полицајаца су *специјалне полицијско пословне науке*. Науке које се баве управљањем полицијским пословима и организацијом, криминалом, полицијским операцијама, организационим понашањем кадрова, људским и материјалним ресурсима спадају групу наука *полицијског менаџмента*.

Примењене полицијске науке се баве изучавањем примене законитости до којих су дошле системске и специјалне науке у свакодневном полицијском послу и послу агенција за безбедност као што је примена најефикаснијих модела, метода, тактика, софтвера, стратегија: у контроли, сузбијању и превенцији криминала свих врста и у свим доменима; спречавању обавештајне делатности и заштити од ње, обезбеђењу јавног реда, лица, објеката и хартија од вредности, затим у безбедности саобраћаја, у контроли кризних ситуација, и на крају у технологији рада станица полиције, интервентних, жандармеријских и специјалних јединица. У основи примењених полицијских наука стоје *примењене криминалистичке науке, примењене полицијско безбедносне науке, примењене полицијско пословне науке*.

Сходно предмету и областима полицијских наука *научне дисциплине полицијских наука* могу се дефинисати на следећи начин (Milošević, Mudrić, 2002; Milosevic et.al., 2005a,b,c; Milosevic et al., 2006a,b; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017):

- Научне дисциплине системских полицијских наука: Полицијски системи, Наука о полицији, Послови униформисане полиције, Послови криминалистичке полиције, Послови агенција за националну безбедност, Послови алтернативних субјеката безбедности, Организовани криминал, Класични криминал, Економски криминал и корупција, Еколошки криминал, Криминал деце и малолетника, Високотехнолошки криминал, Криминалистичка идентификација, Трасологија, Оперативна техника, Истраживање докумената, Балистика (криминалистичко техничка балистика), Пожари (истраживање пожара, саботажа и диверзија), Саобраћај (криминалистичко техничка истраживања у саобраћају), Истражна техника, Обавештајне службе, Теорија обавештајног рада, Теорија контраобавештајног рада.

- Научне дисциплине специјалних полицијских наука: Професионална и серијска убиства, Разбојништво и разбојничке крађе, Пљачка, отмица, уцена, изнуда, Сексуални деликти, Деликти везани за наркотику, Саобраћајни деликти, Безбедност саобраћаја, Форензичка психологија, Полицијска психологија, Деонтологија, Психологија обавештајне делатности, Психопатологија и криминал, Менталне болести и криминал, Болести зависности и криминал, Виктимологија, Криминалистичка (судска) медицина, Информатика у криминалу, Информатика у националној безбедности, Полицијска информатика, Управљање пословима и организацијом криминалистичке полиције, Управљање пословима и организацијом униформисане полиције, Управљање пословима и организацијом националне безбедности, Управљање организационим понашањем полицајаца, Управљање кадровима, Управљање операцијама, Управљање људским и материјалним ресурсима, Полицијска статистика, Стандарди и евалуација квалитета рада полиције, Етика и људска права (теорије и стандарди), Комуникације (односи) са јавношћу, Специјално физичко образовање, Полицијско (практично) гађање.
- Научне дисциплине примењених полицијских наука: Криминалистичка тактика, Криминалистичка методика, Криминалистичка оператива, Криминалистичка техника, Привредна криминалистика, Модели контроле криминала, Превенција криминала, Оперативно криминалистички рад полиције националне безбедности, Оперативно криминалистички рад униформисане полиције, Контрола и регулисање саобраћаја, Контрола државне границе, Полицијске процедуре, Технологија рада пограничне полиције, Методе рада полиције у заједници, Кризне ситуације и њихова контрола, Технологија рада интервентних јединица (интервентне, жан-дармерија, СЈ), Управљачке рачунарске апликације у криминалистичкој полицији, Управљачке рачунарске апликације у униформисаној полицији, Управљачке рачунарске апликације у полицији националне безбедности.

Из приказане структуре полицијских наука видљиво је да су полицијске науке мултидисциплинарне, интердисциплинарне и трансдисциплинарне и да припадају широком корпусу знања које деле са другим наукама, као што су: правне науке (кривичноправне), ванправне кривичне науке, форензичке науке, менаџмент, затим, социологија, психологија, педагогија, безбедносне и политичке науке, али и техничке и медицинске науке (судска медицина, судска психијатрија, болести зависности и криминал и др.). Будући да имају различите предмете изучавања, полицијске науке дају и различита сазнања о својим предметима. Међутим, између њих постоји неоспорна веза, која омогућује да их назовемо полицијским наукама (Милосављевић, 1994). Та веза огледа се у томе што оне пружају, свака на свој начин, сходно са својим предметом, одређена знања о полицији, односно знања потребна за полицију, дајући један нови, виши систем општих знања и законитости која су заједничка за полицијске науке.

Значај конституисања полицијских наука у Србији

Поред тога што у Европи и свету постоји тренд едукације и тренинга полицијских снага заснован на полицијским наукама (Milosavljevic, 1994, 1997; Porada et al., 2006; Jaschke et al., 2007; Pagon, 2007; Dujmović, Šuperina, 2012;

Buturac, Solomun, 2013) при чему је научни метод водећи метод у едукацији (Milosevic, Mudric, 2000, 2001; Porada et al., 2006), код нас је општеприсутан тренд парцијализације знања у систему едукације у полицијским образовним институцијама као и парцијално изучавање феномена који су од интереса за полицију (Milošević et al. 2005b; Milošević et al. 2006a; Milošević et al., 2006b; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017). На тај начин студентима се презентује велика количина независних информација, које се не могу или не знају интегрисати у интегралан систем полицијских наука, и јединствене радне профиле полицајца (Milošević et al., 2005b; Milošević et al. 2006a; Milošević et al., 2006b; Бановић, Амановић, 2017; Amanović et al., 2017). Знања до којих се долази истраживањем полицијских феномена, поједине науке представљају као сасвим независне категорије од полиције и као такве их преносе у полицијској едукацији. Излаз из ове ситуације је конституисање полицијских наука код нас и њиховог уграђивања у едукативни систем полицијског школства као матичних наука. Данас се научне дисциплине најчешће класифицирају по предмету и методу изучавања. У том случају би се тачно знало која наука проучава које полицијске феномене, које су науке у основи појединог профила, и на основу тога би се произведена знања могла интегрисати у јединствен систем (Milošević и сар., 2005a; Milosevic et al., 2005b; Pagon, 1996; Jaschke et al., 2007; Buturac, Solomun, 2013; Milosevic, Milosevic, 2014; Amanovic et al., 2015) и тако интегрисана преносити студентима током школовања. Дефинисањем и структурирањем полицијских наука развила би се властита методологија истраживања. Њеном применом у изучавању феномена од интереса за полицију, откриле би се нове законитости и дефинисале теорије, на основу којих би се могли генерисати одговори везани за: социјалну компетентност полицајца, проблеме криминала, проблеме примене савремене криминалистичке технике и информационе технологије у откривању и сузбијању свих видова криминала, системе полицијске организације, управљање полицијским пословима, управљање материјалним и људским ресурсима, управљање полицијским операцијама, технологију рада полиције, прогнозирање будућих стања и промена у поменутиим доменима, уз проналажење најефикаснијих модела и метода у контроли, борби и превенцији криминала, конституисање полицијских система и система управљања који одговарају будућим дефинисаним стањима.

Дефинисањем полицијских наука, биће дефинисане и области истраживања значајних за полицију, њихове домете, правце њиховог даљег изучавања, чиме ће се одредити и оквир адекватну организацију научно-истраживачког рада.

Правце и брзину развоја полицијских наука намећу промене које се дешавају на друштвеном и технолошком плану. Интензитет тих промена је такав да од полиције тражи стална прилагођавања у смислу иновирања или промене технологије рада. Развој истраживачког софтвера а посебно примена експертских система у истраживању или у конкретној полицијској пракси, отвара могућност стварања новог знања и решавање проблема: за које нема егзактних теорија и алгоритама него постоје несигурно структурирана знања, затим ре-

шавање проблема о којима постоји мали број чињеница и могућности за њихово комбиновање, те решавање проблема у којима специјална знања нису концентрисана и расположива, и на крају за решавање проблема у којима пут решавања треба да буде транспарентан. Тамо где је већ развијена одговарајућа истраживачка методологија и солидно знање, у будућности, треба наставити на његовом продубљивању¹:

Интезиван рад на проучавању менаџмента у полицији у свим доменима (кадрови, ресурси, операције, кризне ситуације, управљачки софтвер, итд.), проучавању и конституисању нових технологија и метода рада полиције, као и конституисање полицијских наука у Србији јавља се као императив времена (Бановић, Амановић, 2017). Коректно дефинисање научних области и у оквиру њих дефинисање, проблема, предмета, циљева и метода изучавања појединих наставних предмета, омогући ће да се лакше дефинише матичност полицијских образовних институција, као и оправданост њиховог постојања, а самим тим повећао би се квалитет едукације, а тиме и радна ефикасност полиције.

Закључак

Полицијске науке код нас још увек не постоје у систему класификације наука, мада егзистирају у научним и у наставним полицијским институцијама. Покушајима њеног конституисања приговара се да су њено подручје, предмет и метод слабо и нејасно дефинисани, те да недостаје теоријско утемељење. Упркос оправданим приговорима, постоје бројни аргументи који указују да се на ову науку може гледати као на настајућу науку, односно релативно независан систем већ постојећих наука и научних дисциплина (друштвених, природних, хуманистичких и др.) које проучавају релевантне чиниоце унутрашње безбедности друштвених група и појединаца. Даљи развој истраживања у овој области представљаће додатну аргументацију за формирање самосталне научне дисциплине са јасно утврђеним предметом проучавања, специфичним научним методама и јасним не само практичним, већ и теоријским циљевима.

Према области и начину изучавања полицијске науке се деле на системске (базичне), специјалне и примењене. Предмет изучавања полицијских наука су полицијске институције (системи), криминал, полицијски послови, полицијски кадрови, ефекти полицијског рада и методологија истраживања полицијских феномена. Приликом изучавања набројаних феномена полицијске науке користите сазнања низа других наука која се могу аплицирати у полицијске науке као што то раде и друге науке са сазнањима која развијају полицијске науке. Као такве, полицијске науке користе знања фундаменталних (базичних) наука, специјалних наука као и примењених наука, па према томе и истраживања у домену полицијских наука су некад фундаментална, некад развојна, некад примењена.

¹ Стратегија развоја система обуке и образовања за потребе полиције, МУП Р. Србије, 2005: 37-38.

Свакако, да опште прихваћена тенденција потенцирања и учешћа науке и научних истраживања у раду полиције, стандарди Болоњске Декларације, позитиван став полицијске организације, политичке елите и Европске перспективе, наставиће да фаворизују развој полицијске науке која прати интердисциплинарни и европски приступ полицијским наукама и научно истраживачком раду о полицији или за полицију.

И на крају, научно истраживање полиције, треба схватити као значајну прилику за полицијску организацију у смислу њеног модерног обликовања у савременом демократском друштву. Полицијска организација нема само криминалистички и правнополитички постављене циљеве. Њен је превасходан задатак да ствара и осигурава амбијент у којем се могу слободно, демократски и на цивилизиран начин, одвијати политичке и друштвене активности у њиховој пуној интеракцији.

Литература:

1. Amanović, Đ. (2003). Teorijski osnov upotrebe sile i vatrenog oružja, *Bezbednost*, vol. 45, br.3, str. 416-430.
2. Amanovic, Djurica; Andjelic - Nikolendzic, Vesna (2011): Origins and Development of the Special Physical Education. *1st International Conference "Archibald Reiss,"* 17-18. March 2011, Belgrade.
3. Amanović, Đ., Baić, V., Nikač, Ž., Ljubisavljević, M. (2015). The paradigm of Specijal Physical Education in police education and training, *Sport Science*, Vol. 8, Supp. 2: 7-15.
4. Amanovic, Đ., Žarković, M., Bjelovuk, I., Mićović, D. (2017). Structuring of Police Sciences in the Republic of Serbia. *International Yearbook Faculty of Security*, 2017/1, International Scientific and Professional Conference, 05 December, 2016 Skopje, Republic of Macedonia.
5. Banović, B., Amanović, Đ., Vučković, G. (2012). Tehnike specijalnog fizičkog obrazovanja u funkciji kontrolisanja otpora osumnjičenog i zaštite pripadnika policije. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, vol. 50, br. 1-2, str. 235-244, Udrženje za krivično pravo i kriminologiju i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
6. Banović, B., Amanović, Đ. (2017). Konstituisanje policijskih nauka u Srbiji kao imperativne vremena. *Kultura polisa*, god. XIV, br. 33, str. 127-138.
7. Bogdanović, B. (2002). *Two centuries of the Serbian police*, MUP of Serbia, Belgrade.
8. Bruno, F. (1989). Le Scienze della Polizia, *Polizia moderna*, 2-3:2-6.
9. Buturac, K., Solomun, D. (2013). Utemeljenost savremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi. *Policija i sigurnost*, 22(1), 131-155.
10. CEPOL (2007). Perspectives of Police Science in Europe. *Project on a European Approach to Police Science*.
11. Cvetković, V.N., (2018) Smisao i perspektive nauka i/ili studija bezbednosti (O obrazovanju stručnjaka za bezbednost), *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, Beograd, 11-28.
12. De Rover, C. (1998). *Služiti i štiti - o ljudskim pravima i humanitarnom pravu za policiju i snage bezbednosti*. Međunarodni komitet crvenog krsta, Ženeva.
13. Downes, M. (2004). Reforma policije u srbiji, OEBS, Beograd.
14. Dujmović, Z., Šuperina, M. (2012). CEPOL i hrvatsko policijsko obrazovanje. *Policija i sigurnost*, (Zagreb), 21(1), str. 155-169.

15. Gostimirović, B. Ladin, Damanjović, T. Dalibor (2016). New Public Management u funkciji smanjenja negativnih posljedica organizovanog kriminala u Republici Srpskoj. *Kultura polisa* br. 30, Beograd.
16. Farkas, F. Barth, Vera, A. (2017). Leader Prototypicality and Displayed Power in the Police: An Empirical Analysis of the Impact on Leader Endorsement and Trust. *Leader Policing: A Journal of Policy and Practice*.
17. Feltes, T. (2001). Police Science - Is there a real need for? ", *Police and Forensic Science at the Threshold of the 3rd Millennium*, Budapest, 7-8 December 2001.
18. Hanak, G., Hofinger, V. (2005). Police Science and Research in the European Union. *Report CEPOL Training and Research Committee in cooperation with Institute for the Sociology of Law and Criminology*, Vienna.
19. Hans-Gerd Jaschke, Tore Björgö, Francisco del Barrio Romero, Cees Kwanten, Robin Mawby, Milan
20. Horton, Ch., Smith, D. (1988). *Evaluating Police Work. An Action Research Project*. London: Printer Publishers, p. 19.
21. ISCED (2011). International Standard Classification of Education, UNESCO Institute for Statistics.
22. Kešetović, Ž., Banović, B., Radović, I., (2017). Obrazovanje i obuka za bezbednost pred novim izazovima, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, 95-110.
23. Kekić, D., Nikač, Ž. (2011). Uloga nauka odbrane u razvoju nauke o policiji u Srbiji. *Vojno delo*, vol. 63, br. 2, str. 347-354. Belgrade, Serbia.
24. Milosavljević, B. (1994). *Uvod u policijske nauke*. Beograd: Policijska akademija.
25. Milosavljević, B. (1997) *Nauka o policiji*. Beograd: Policijska akademija.
26. Milošević, M. (1985). *Određivanje strukture motoričkih svojstava milicionara*, Viša škola unutrašnjih poslova, Zemun, Srbija.
27. Milošević, M., Mudrić, R. (2000). Reorganizacija obrazovnog sistema policije Srbije, *idejni projekat*, VŠUP, Beograd.
28. Milošević, M., Mudrić, R. (2001). Reforma obrazovnog sistema policije Srbije, *projekat*, MUP R Srbije, Beograd.
29. Milošević, M., Mudrić, R., Jovanović, S., Amanović, Đ., Dopsaj, M. (2005a). *Konstituisanje sistema za upravljanje trenutnim i kumulativnim edukacionim i trenažnim efektima (Upravljanje u SFO-u)*, monografija iz istraživačkog projekta. MUP R. Srbije, Viša škola unutrašnjih poslova, Zemun.
30. Milošević, M., Mudrić, R., Lipovac, K., Banović, B., Kešetović, Z. & Kavran, D. (2005b). *Strategija razvoja policijskog školstva Srbije. Ministarstvo unutrašnjih poslova R. Srbije –Viša škola unutrašnjih poslova*, Belgrade, Srbija.
31. Milosevic, M. (2005c). *Definisanje matičnosti Fakulteta policijskih studija*. Viša škola unutrašnjih poslova, Zemun, Srbija.
32. Milošević, M., Kešetović, Z., Lipovac, K., Banović, B., Mudrić, R., et al., (2006a). *Opinions of Professors, Students, Administration and Management Employees of the Police on Curricula for Police Studies*. Belgrade: Police College.
33. Milošević, M., Mudrić, R., Kešetović, Ž., Lipovac, K., Banović, B., et al., (2006b). *Položaj i razvoj policijskog školstva Srbije*. Monografija sa međunarodnom recenzijom. VŠUP, Zemun- Beograd.
34. Milošević, M., Milošević, M. (2013b). *Specijalno fizičko obrazovanje: Naučne osnove*. Belgrade: CEDIP.
35. Milošević, M., Milošević, M. (2014). *Specijal Physical Education, textbook on management the development of the physical integrity and capacity in police officers*. LAMBERT Academic Publishing, Germany.

36. Monk, R. (2001). *Study on Policing in the Federal Republic of Yugoslavia*. Belgrade: OSCE.
37. Nagel, E. (1961). *The Structure of Science - Problems in the logic of scientific explanation*. Harcourt, Brace World, inc. New York Burlingame.
38. Nikač, Ž., Leštanin, B. (2017). Kritički osvrt na zakon o policiji. *Kultura polisa* br. 32, Beograd.
39. Pagon, M., (1996). Policing in Central and Eastern Europe: The role and importance of cooperation, training, education and research in M.Pagon (ed.), *Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West*, Ljubljana: College of Police and Security Studies.
40. Pagon, M. (2007). Perspectives of Police Science in Europe, *CEPOL Series No. 2*, Bramshill.
41. Palidda, Salvatore (2000). *Polizia Postmoderna-Etnografia del nuovo controllo sociale*. Milano: Giangiacomo Feltrinelli Editore.
42. Peličić, D., Bokan, D., Dobrović, D., Bokan, D. (2016). Klasifikacija nauke. *Sestrinska Rec*, br. 73 – ONLINE, str.17-21.
43. Perić, D. (2006). *Metodologija naučnih istraživanja*. Fakultet za sport i turizam-tims, Novi Sad.
44. Porada, V., Erneker, J., Holcr, K., Holomek, J. (2006). *Theoretical Foundations of Police Sciences*, Theory and Practice of Police Research in Europe Contributions and Presentations from CEPOL Police Research & Science Conferences 2003 – 2005, Bramshill / Vienna.
45. Reiss, A. (1942). *Principi moderne policije-Predlog o reorganizaciji policije*, dostavljen Vladi Srbije 1915. Štampano u štampariji "Sveti Sava" u Beogradu, str. 37-40.
46. Reiss, A. (1920). *Prilog za reorganizaciju policije*. Izdavačka knjižarnica Gece Kona, Beograd.
47. Slejter, J. (2001). *Assessment of the Human Rights, Ethics and Policing Standards in the Republics of Serbia and Montenegro*. European Council, Belgrade.
48. Strategija razvoja policijskog školstva, *Zbornik radova sa okruglog stola o reformi policijskog školstva decembr 2004*, OEBS, Beograd, 2004.
49. *Strategija razvoja sistema obuke i obrazovanja za potrebe policije*, MUP R. Srbije, 2005.
50. Takar, D. (2002). Osnovna pitanja policijskog obrazovanja i reforme školstva. *Zbornik radova sa okruglog stola Reforma policijskog školstva u Republici Srbiji*, 389 - 395.
51. Vera, A., Kokoska, W. (2009). Die Polizei als alternde Organisation–Konsequenzen für das Personalmanagement. Kuratorium der Deutschen Hochschule der Polizei (Hrsg.): Ausgewählte Aspekte des Personalmanagements der Polizei. *Schriftenreihe der Deutschen Hochschule der Polizei*. pp 11-46, Dresden.
52. Weisburd, D. and Braga, A.A. (2006). Introduction: Understanding Police Innovation. In *Police Innovation: Contrasting Perspectives*, ed. D. Weisburd and A.A. Braga. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-23.
53. Weisburd D., Neyroud, P. (2011). Police Science: Toward a New Paradigm. *New Perspectives in Policing*, Harvard Kennedy School, *Program in Criminal Justice Policy and Management*, National Institute of Justice.

CONTRIBUTION TO DEFINING THE STRUCTURE OF POLICE SCIENCES IN SERBIA

Summary: Along with respect of international results so far in establishing and developing police sciences as well as our research and educational police practice, our efforts in this paper are aimed to present basic determinants of police sciences, to provide for the possibility of their equal treatment with other sciences and integration of the developed police knowledge in our country so far into the the group of police sciences, and also to implement this knowledge in the education of police and their everyday duties. Arguing specific qualities of the subject of research of police sciences and their structure within the context of increasingly current debate on the need to constitute police sciences, the paper presents the foundation of police sciences as an autonomous science. Police sciences have their field of research, they cover various fields of research and various scientific disciplines which all study the police-related phenomena. According to the field and manner of study, the police sciences are classified as systematic, special and applied. The given structure of police sciences in Serbia highlights the autonomy of police sciences (related to crime-investigation, police management, police administration, police security and special police sciences) through their subject of study, through their structure, as social and educational-institutional justification. Future research in this field will represent additional argumentation for establishing of an independent scientific discipline with clearly determined subject of research, specific scientific methods and clear not only practical but also theoretical goals.

Key words: scientific field, field of research, scientific disciplines, police, police science